Dupl
I 63625

3 1761 06741699 0

U
22
M35

I 63625

Dupl!

I 64443

~~I 63225~~

Digitized by the Internet Archive
in 2010 with funding from
University of Toronto

http://www.archive.org/details/masarykovoposels00masa

ČESKÝ VOJÁK

Vzdělávací knihovnička pro české vojsko.
Číslo 11.-12. Za 40 h.

Masarykovo poselství vojákům

Řeč prof. dr. T. G. Masaryka,
presidenta Československé republiky,
promluvená k českým vojínům
v Praze.

◆

Na Slovensku 1919.
Nákladem J. L. Kühna, nadporučíka čs. střel. pluku č. 30, polní pošta 75.
V komisi firmy Fr. J. Balatka v Holešově na Moravě. Tiskl Balatka a bratři Šrámkové v Holešově.

LIBRARY
MAY 11 1978
UNIVERSITY OF TORONTO

U
22
M35

Praha

D

NK I 63625 20 2. 52

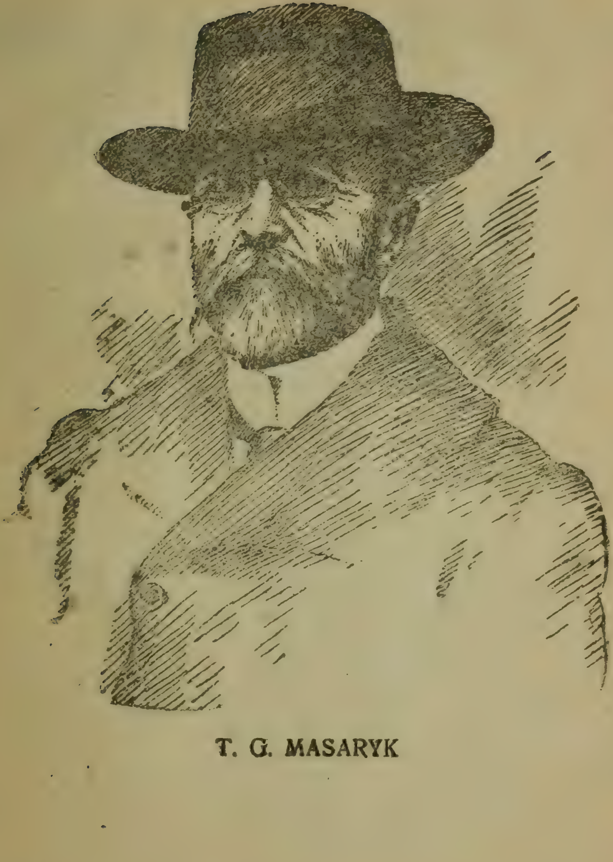

T. G. MASARYK

Já si — a to jsem poznal v Rusku — vojenského vzdělání velmi vážím. Dnes voják je odborníkem. Nejen důstojníci a nejvyšší důstojníci, ale i voják! Je potřeba mnoho čistě vojenských, vojensky technických vědomostí, nejen aby dovedl nepřítele napadnouti, aby se dovedl bráníti, ale aby věděl, jak sám sobě zachovati život, a jak svým kamarádům.

Míti vědomosti technické, vojenské, nedělá ještě vojáka, nedělá vojáka našeho. Landsknechtství jest minulost.

Náš voják musí míti ideu,

musí míti — nebojte se toho slova — ideál, a jen idea a ideál vás všechny spojí. Bez přesvědčení, proč sloužíte, čemu sloužíte, bez takového přesvědčení moderní voják, moderní armáda jest nemožná. A bez přesvědčení a ideje nebudete chrabrými. I slabší člověk, když má ideu, cíl určitý, dovede býti silným a chrabrým v nebezpečí. Naši Husité byli vedeni ideou, a co dovedli, o tom nás historie poučila. Anebo vemte anglické „independenty“ a známý výrok jejich vůdce: „Důvěřujte v boha a mějte prach suchý!“ Tedy: Ideu a vojenskou vyškolenost — technika bez ideje jest mrtva.

Jaká idea? Každý Čech i Slovák musí si býti jasně vědom, co znamená naše republika, že on jest republikánem a že má povinnost republiku nejen chránit, ale i ji vybudovati.

V této ideji musejí býti všichni spojeni. Staré vojsko rakouské, které jste prodělali, mělo docela jinou ideu. Tam byl monarchismus, dynastie a celá správa vojenská byla vedena dynastickými účely. Císařové rakouští prohlašovali vždy, že armáda je vlastním pojítkem státu rak.-uherského a ochráncem trůnu. Císař rakouský, dynastie, spočívali na armádě. To není dnes! My nemáme dynastie a já jako president jsem volen také vámi, jste voliči. Celý národ — lid — volí si vládu, vy jste také částí té vlády, každý z nás je vláda. To jest demokracie oproti bývalé rakouské aristokracii! A je dnes boj mezi demokracií a aristokracií! To jsou ty dvě velké historické protivy, národ náš stojí při demokracii. A tudíž vojsko demokratické,

demokratická armáda je naléhavým požadavkem našeho převratu.

Demokratismus, demokracie může se jeviti v mnohém a mohou býti různé formy a stupně demokracie. Já to zde nemohu a nechci všechno vystihovat, mi tu běží pouze o to, co vy v naší republice máte dělat, vy, armáda.

Přirozeně proti starému režimu kladu v první řadě

poměr vojáka k důstojníku,

to jest konkrétně a prakticky řečeno poměr demokracie k aristokracii. Tento boj principů se ztělesňuje živě v rakouském důstojníku a vojáku. Já se pamatuji, když se o vojáku mluvilo jako o „sprostém“, to byl terminus technicus; byly tělesné tresty atd. Co může a co má býti důstojník dnes v naší armádě? Jaký může a musí býti jeho poměr k muži, jinak řečeno, jaká disciplina bude v demokratické armádě? Záleží na tom, má-li býti také v demokratické armádě disciplina a jaká, bude-li se lišit od discipliny dřívější. Na Rusku jsme měli v té věci rozmanité zkušenosti. Tam na př. si náš důstojník s vojákem tykal; byli bratři. Osvědčilo se to. Ovšem na Rusku byly zvláštní poměry, docela jiné než zde. Vždy a při každém počínání musíme se varovat šablonovitosti. Uvidíme, zda se takové bratrské vojsko, jako byli Husité, jako byli naši na Rusi, dá udržeti, má-li to býti nebo ne. K tomu musí býti vojsko vychováno. Na Rusku nás vychovaly zvláštní poměry, byli jsme obklopeni nepřítelem, obklíčeni národem, neznajícím nás, který, ačkoliv byl bratrský, nechápal nás, obklíčeni později nepřátelskými bolševiky. To všechno způsobilo zvláštní přátelskou, bratrskou náladu všech. I pravím, že si nejsem jist, je-li toho třeba v našich poměrech; možná že ano, možná že ne. Nekladu na to přílišné váhy, protože demokracie nespočívá v tykání a bratření, to se musí cítit, jako jsme to cítili v Rusku. Pak vzniká bratření samo sebou. Já bych varoval před tím, aby se vnějšnost pokládala za hlavní věc. To jest symbol. Možno někomu tykat a býti urputným aristokratem; rakouští důstojníci také tykali! I to vzájemné tykání mohlo by býti stejné, jako to bývalo v Rakousku. My se nedáme ošálit formalitami, symboly v nejlepším případě. Ostatně ještě chci říci, že také u nás v Rusku v některých částech to bratření nešlo. Ani tam nebyla šablona. Třeba uvážiti, že naše armáda bude složena také z Němců a z části z Maďarů a z Rusínů. Zde jsou poměry nové, na které musíme mysliti a proto nebudeme hledat demokracii ve vnějšku. Já vím, že taková vnějšnost má veliký význam, ale jest vnějšnosti, neodpovídá-li ideji. Ale bez této ideje je to vnějšnost mechanická — nic. Já tu jen některé problémy vybírám; tedy:

Salutovat nebo ne?

Na Rusku jsme měli příklad: Bolševická armáda začala s tím, že se už nesalutovalo; ale na Rusku jsou docela jiné poměry. Tam byla revoluce, jaká u nás není a ani býti nemůže, protože v republice nemáme takovou aristokracii a byrokracii, nemáme carism. Svědčí tedy o malé prozíravosti, když se u nás lidé dovolávají příkladu na Rusku. Ano, z toho příkladu rovněž se můžeme mnoho naučiti, ale byla by velká chyba, všechno mechanicky převážet k nám, my máme docela jiné lidi, poměry, nežli měli v Rusku. U nás je něco jiného než to bylo v Rusku, kde oficír byl pánem života a smrti uhněteného mužíka. V naší armádě salutování zůstalo přes bratření. Již Kerenský zrušil salutování, to byl právě prostředek revoluční. Bolševici následovali, rozrušili celou armádu, protože pokládali zrušení armády za hlavní úkol, ale brzy počali organisovati armádu svou. Já se pamatuji — právě jsem odjížděl z Ruska (tak asi v únoru před rokem) — viděl jsem prohlášení sovětové vlády, vyzývající důstojníky bývalé, zejména důstojníky bývalého štábu, ke vstupu do armády. Mohli jste již také čísti, že teď v bolševické armádě je trest smrti skoro za každé provinění — bolševici terrorem udržují disciplinu. Tedy otázka salutovat — nesalutovat se musí řešiti dle našich poměrů a ne, co se děla jinde. Jestliže ti, kteří budou formovat naši armádu, se rozhodnou salutovat, tož salutovat, ale jak se salutuje. To máme v civilním životě. Otrok se ukláni až k zemi, demokrat pozdraví pohybem ruky, aniž by sundal klobouk. To jsem viděl v Americe, v Anglii. Já myslím, že lidé, kteří jsou spojeni ideou obrany, ty že víže tato idea, to bratrství smrti. Já tedy bych v salutování neviděl žádného prohřešení proti demokratismu.

Jsou těžší otázky, než tyto dvě.

Otázka menažní.

Má-li důstojník jísti s vojáky a jísti totéž, co voják. I v tom jsme na Rusku měli zkušenosti — i pro jedno, i pro druhé. Není pochybnosti, že bývalé důstojnické menáže byly v tom smyslu aristokratické. Nejen že jedli pro sebe, to není ještě zlo, ale co jedli a jak jedli! Když se hýří, když se mužstvu dává příklad labužnictví a mravního rozvratu, buržoasní hlouposti, abych tak řekl, to jest zlo, to nesmí býti. Proto i tato otázka stravování bude řešena věcně. Tu jsou jisté společenské rozdíly. Půjde o to, z jakých tříd bude se důstojnictvo rekrutovat. Někdo snese to, druhý to nesnese. To je také otázka hygieny.

Na Rusku naši hoši zavedli komisariáty. Byla potřeba

kontroly administrace.

Vojákům, důstojníkům se přednášelo atd., a byl výbor, který se staral o kontrolu výdajů na zásobování a který pak měl všelijaké kulturní úkoly, starat se o zábavu atd. To bylo na Rusku, kde jsme měli ruské generály, ruské vyšší důstojníky, my vyšších důstojníků neměli. Češi byli jen v podřízených důstojnických činech. A abych tak řekl, byla jakási propast mezi vyšším vedením pluku a vojskem. Ruští generálové, to byli lidé starého režimu a většinou také důstojníci. Přirozeně musely vzniknouti orgány, které by se o vojsko postaraly. To, o čem Rusové neměli ponětí, naši hoši potřebovali: zaopatřiti četbu, zábavu, divadla atd. Proto vznikly tyto instituce — ale zase vidíte, že vznikly z těch zvláštních ruských poměrů. Zde máme poměry jiné a proto jest otázka, k čemu by takové výbory byly. Jsou-li nutné za našich poměrů? Mně se zdá, že ne, když všechno ostatní je v pořádku, právě proto, že nemáme ruské poměry. Ale rozumí se samo sebou, že zejména

vzdělávací část v naší armádě

musí býti vedena velmi intensivně. Naše armáda musí býti školou, pokračovací školou. Přijde mladý člověk, 21letý, který už má životní zkušenosti, k němu mluviti, vésti ho, poučovati ho, to je jiná škola než pro děti. Demokracie bez myšlení jest nemožna. Demokracie vyžaduje myšlení všech. Na Rusku jsou proto zvláštní obtíže, že ruský mužík nečte, nepíše, kdežto vy všichni čtete, píšete; budou jisté obtíže ve slovenských a rusinských částech. Tam všichni neumějí čísti a psáti. Pro ně bude výchova vojenská poněkud jiná a jistě taková, aby se vzdělávali, naučili čísti a psáti. Ve vojsku musí vzdělávání pokračovati. Byl veliký omyl, kterého se dopouštěly staré armády (rakouská), že mladý muž 21letý, zvyklý na svůj zvláštní život, na jistou vzdělavací činnost, rázem měl v tom přestati: byl členem vzdělavacího spolku, byl členem nějaké politické strany, najednou přijde do kasáren a jako by uťal. Má vésti život, jak si to staré armády představovaly, čistě vojenský. Armády tyto právě proto ztroskotaly. Jen si představte, co se stalo v armádě německé. Tam měli vzdělané vojsko, ale dynastického směru a proto byli poraženi armádami demokratickými.

To je ohromné poučení pro každého vojáka myslícího: armády demokratické, anglo-americké, byly teprve nově organisovány. Amerika neměla vojska. Měla jen stráž 70.000 proti Indiánům, ale vystavěla armádu milionovou. Stejně Angličané postavili několik miljonů lidí nevojenského smýšlení, ale vedla je idea a tito nevojáci porazili organisovanou armádu německou a rakouskou. Bývalé heslo, že voják nemá dělati politiku, v tom je něco správného, totiž že voják nemá kdy, koná-li svou povinnost, aby byl politickým agitátorem na venek nebo uvnitř, aby byl agitátorem pro svou stranu ve vojsku. Z nás přece každý jest nějaký stranník, buď agrárník, český socialista atd., to nelze změnit a bylo by chybou, kdyby se na příklad zakazovalo čísti noviny. Ale vy jeden každý musíte vždy snésti mínění druhého. V demokracii je svoboda, volnost, demokracie, bylo řečeno, znamená diskusi. To jest nesmí se nikomu překážeti, kdo má jiné a opačné mínění: v tom právě voják musí se cvičiti a musí býti vzorem, musíte přes rozdíly politické žíti kamarádsky. Naučiti se respektovati cizí mínění, vyslechnouti důvody. Vy se můžete pohádati mezi sebou, ale vždy jako kamarádi, kterým jde o věc. Je potřebí jakéhosi taktu politického. My každý od nátury jsme papeženci. Každý je neomylný a právě proto je nutná výchova k tomu, respektovati jeden druhého a nemysliti, že my jediné máme pravdu. V tom duchu je potřebí vojáky vychovávati. Zejména důstojníci musejí býti vzdělaní, aby dovedli mužstvo politicky vésti a taktně s ním zacházeti. Já si představuji, že náš důstojník bude poučen o politických směrech a proudech, aby po případě svému vojákovi mohl poraditi.

Správné politické vzdělání demokratického vojska bude se proto také jeviti v poměru ke vládě. V demokratické republice vláda je vůle národa, je také z vaší vůle jako voličů — budete proto ke vládě loyální, ať je složena z přislušníků jakýchkoliv stran politických; jako demokraté budete hájit ústavu danou lidem. Představuji si, že budete míti knihovny.

Voják nesmí zahálet.

Mozek také musí míti nějakou potravu. Mozek musí pracovati. A zase upozorňuji, aby se to nedělo šablonovitě. Budou rozdíly, jak jsem řekl. My budeme míti Němce; a představte si české důstojníky a německé vojsko; anebo německý důstojník v české části. Tu se ukáže politické vzdělání a opravdový takt. Budeme míti jistou část Maďarů a Rusínů, je třeba o těchto problémech již teď mnoho přemýšleti.

Jen ještě některé věci chci uvésti: Jest i zde rozdíl mezi venkovem a městem, totiž životem v Praze a v malém, zapadlém městečku na venkově. Každý o tom máme zkušenosti. Nejednou slyšel jsem již za dětství a pozoroval, jak se právě „důstojník“ okousal dlouhou chvílí. Na venkově jsou jiné poměry; bude potřebí zaměstnání, hlavně slušné zábavy. Zde v Praze jest zábavy dosti: divadla, koncerty atd. Vy čas svůj prázdný vyplníte, ale tam v tom městečku toho všeho je málo a „ukousati“ se dlouhou chvílí, to demokrat nesmí. Naši hoši, když atakovali nepřítele, měli ve své torbě jednu, dvě knížky, které chránili jako poklad, aby měli co čísti. A čtli ji, čtli ji třeba několikráte a snad ji umějí někteří nazpaměť.

Demokratická armáda pro defensivu.

Demokratická armáda dále jest vybudována, vedena a vychovávána pro defensivu a ne pro ofensivu. Celý duch armády je defensivní, to znamená, že ten starý vojenský duch, to vypěstování ve vojáku stroje pro zabíjení musí přestati a přestane. Úsilí národů po této válce jde k sbratření, a to je také cíl náš. A tudíž i naše armáda má cíl defensivní, obranný, ne útočný. Útočnost pěstoval imperialismus, militarismus německý a rakouský. My jako národ si musíme říci a býti přísni v tom, že

nám nemůže se jednati o výboj,

na to jsme také slabí, na to jsme obklopeni zejména Němci. Možná, že někteří vojáci starší řeknou: To není armáda. Armáda musí býti útočná, musí býti výbojná. A to právě není pravda. Tato válka zase je důkazem. Angličané, Američané s nechutí stavěli vojsko. Já byl v Anglii od roku 1915, prodělal jsem tam, jak tvořili svou armádu, jak celý anglický národ byl prodchnut pacifismem. S nechutí šli do války, ale přesvědčili se, že je to nutno, šli — a podívejte se, jak byli zdatni! Vždycky jde o ideu a ideál. Proto tedy také vy dovedete pochopiti, že naše vojsko má sloužiti obraně, že jest naším cílem, skoro bych řekl, nemíti vojsko, kdežto starý voják militaristický zbožňoval válku pro válku. Nam stačí obrana. V tom jsme za jedno s moderním socialismem. Socialisté požadují miliční systém, a u nás také bylo dáno heslo

„Milice!“

Výchova k obraně, výchova celého národa od dětství a ve všech školách stačí, tím se hrdinský duch a udatnost neseslabuje. Máme veliký příklad. Naši Husité donuceni k válce a obraně, a co dovedli! Tedy nebát se a nemyslit, že udatnost a chrabrost pomine, když každý z vás bude přesvědčen, že jest to nutné zlo, abych mluvil bez obalu, a že chceme zbratření uvnitř i na venek. Další úkol demokratické armády: starat se o

bezpečnost a pořádek doma;

ale to neznamená býti starosvětským žandárem a policajtem. V republice není žádného vnitřního nepřítele, nesmí býti a nebude! Ale udržování pořádku, řekněme čistě administrativního, je nutno při různých okolnostech. Když jsme neměli armády, dělali to Sokolové, ať je to slavnost, ať sběh lidu. Proto konečně moderní demokratické vojsko, protože je defensivní, že je založeno v duchu humanity — nebojte se toho slova — bude posuzováno podle toho, jaké má

sanitární zařízení.

Sanitární zařízení myslím v tom nejširším slova smyslu. Postaráno musí býti o to, aby co nejméně životů přišlo v niveč. Armáda, která není sanitárně připravena, je armáda barbarů. Vojenské kamarádství se musí jeviti ve starosti o raněného, o slabého. A podle toho se nepozná demokratismus. Demokracie není nějaké heslo a abstraktum, to musí býti ztělesněno v práci, obětovati jednoho za druhého. V tom, jak správa vojenská dovede šetřiti životy svých vojáků, v tom se jeví stupeň civilisace. Barbar se nestará o sanitární zařízení. Člověk vzdělaný, lidský, demokratický, ten se bude starati o své raněné a o nemocné. Já jsem viděl všechny armády a studoval a pozoroval jsem sanitní zařízení. Poznával jsem Červený kříž, jaký byl tam a jaký byl v Rakousku. V Anglii a v Americe sanitní služba je vzorná, o jaké my ještě nemáme ani potuchy. Zde je jeden z hlavních úkolů tak často proklamované demokratisace vojska.

Chtěl bych ještě pověděti, že to vychování vojáka, jestliže armáda má býti školou pokračovací, musí býti školou hygieny. Náš voják musí býti poučen, musí býti veden zachovat si zdraví a sílu, ve vojsku našem se bude pěstovat, jak se tomu říká, eugenika, starost o budoucí pokolení. 21letý muž, který, když se vrátí, se ožení anebo snad je již ženat, jenž bude míti děti, má býti poučen o pravém zdravém životě; jest mnohem důležitější, aby věděl, jak má zdravě žíti, nežli ty různé titěrnosti bývalé rakouské armády. Já si vzpomínám, jak na mne působilo jak elektrické osvětlení, když jsem četl za rusko-japonské války, že každý japonský voják měl v tornistře kartáček na zuby — každý! To je civilisace. Své naučení přinese si každý voják domů. Právě proto, že jste mladí muži, možno s vámi o mnohých a mnohých životních problémech promluviti vážně a otevřeně.

Měl bych ještě všelicos, měl bych ještě jiné věci, které bych chtěl rozvésti — snad jindy. Já vám chtěl ukázati, jak se problém demokratického vojska prakticky musí formulovat a řešit; nestačí jen heslo, prosím vás, abyste v tomto duchu všichni pokračovali a tohoto ducha také mezi svými a všude šířili.

Na zdar!

„ČESKÝ VOJÁK“

vzdělávací knihovnička pro české vojsko, vychází ve lhůtách týdenních za 20 h jednotl. číslo

Dosud vyšlo:

- Č. 1. Jan Neruda. S ukázkami jeho tvorby. Napsal J. L. Kühn.
- Č. 2. Revoluce husitská a revoluce dneška. Napsal U. Kolařík.
- Č. 3. Slovenské písemnictví. Napsal J. L. Kühn.
- Č. 4. Miroslav Tyrš. Napsal J. L. Kühn.
- Č. 5. J. S. Machar. Napsal J. L. Kühn.
- Č. 6. Jazyky a písmo, zvláště české. Napsal J. L. Kühn.
- Č. 7. K. H. Mácha. Napsal J. L. Kühn.
- Č. 8. K. Havlíček Borovský. Napsal J. L. Kühn.
- Č. 9. Chraňme svého zdraví. Vážné slovo pro život pohlavní. Napsal dr. H. Vaniš.
- Č. 10. Dr. Ed. Beneš, první ministr zahraničních věcí. Napsal J. L. Kühn.
- Č. 11.-12. Masarykovo poselství vojínům.

Připravuje se:

O penězích. O alkoholismu. O vlastenectví. Jak čísti? Dr. Karel Kramář. Božena Němcová. Svatopluk Čech. Jaroslav Vrchlický. Jan Hus. Jan Amos Komenský. Alois Jirásek a j.

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

U
22
M35

Masaryk, Tomas Garrigue
Masarykovo poselstvi vojakum

UTL AT DOWNSVIEW
D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 09 13 25 06 004 8